

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 10.7.2007
KOM(2007) 396 lõplik

**KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE NING
EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE**

**Dioksiine, furaane ja polüklooritud bifenüüle (PCB) käsitleva ühenduse strateegia
(KOM(2001) 593) rakendamise kohta – teine eduaruanne**

{SEK(2007) 955}

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE NING EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE

Dioksiine, furaane ja polüklooritud bifenuüle (PCB) käsitleva ühenduse strateegia (KOM(2001) 593) rakendamise kohta – teine eduaruanne

Taust

Dioksiinid, furaanid ja polüklooritud bifenuülid (polüklooritud dibenso-p-dioksiin (PCDD), polüklooritud dibensofuraan (PCDF) ja polüklooritud bifenuülid (PCB)) moodustavad selliste mürgiste kemikaalide rühma, mis säilivad keskkonnas, bioakumuleeruvad toiduahelas ning võivad kahjustada inimeste tervist ja keskkonda. Nad võivad kahjustada immuunsüsteemi, närvisüsteemi, sisesekretsioonisüsteemi ja paljunemisfunktsiooni ning kahtlustatakse, et nad tekitavad ka vähki. Kõige ohtlikum on nende kemikaalide mõju loodetele ja vastsündinud lastele. Nii laiem avalikkus, poliitikud kui ka teadlased tunnevad suurt muret selle üle, kuidas pikaajaline kokkupuude isegi väga väikeste dioksiinide, furaanide ja PCBde kogustega kahjustab inimeste tervist ja keskkonda.

Viimase kahekümne aasta jooksul on dioksiinide, furaanide ja PCBde taset keskkonnas ja inimeste organismides juba vähendatud, eelkõige selliste tööstuslike heiteallikate nagu jäätmete põletamise kontrollimise kaudu. Kuid võttes arvesse nende kemikaalide püsivust, on asjakohane jätkata pingutusi inimtekkeliste heidete keskkonda sattumise piiramiseks, selleks et selliseid heiteid jätkuvalt vähendada ja need võimalusel lõpuks täiesti elimineerida. Lisaks sellele tuleks nende kemikaalide tasemeid loomasöödas ja inimeste toiduainetes veelgi alandada, et inimeste kokkupuude nendega oleks võimalikult väike.

Selleks, et dioksiine, furaane ja PCBsid satuks inimeste organismi vähem, on oluline alandada nende tasemeid toiduahelas, kuna kõige suurema koguse kemikaale saavad inimesed just toidu kaudu. Toiduahela saastatus tuleneb aga keskkonna saastatusest. Õhku paisatud dioksiinid võivad ladestuda näiteks taimede pinnale või vette, misjärel need satuvad toituvate loomade ja kalade organismi, kus kemikaalid akumuleeruvad ja sisenevad seega toiduahelasse. Seetõttu tuleb võtta meetmeid dioksiinide, furaanide ja PCBde esinemise vähendamiseks nii keskkonnas kui ka loomasöödas ja toiduainetes.

24. oktoobril 2001 võttis komisjon vastu teatise nõukogule, Euroopa Parlamendile ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, milles esitas ühenduse strateegia dioksiinide, furaanide ja polüklooritud bifenuülide kohta¹ (dioksiinistrateegia). Dioksiinistrateegia koosneb kahest osast – ühes osas käsitletakse meetmeid dioksiinide, furaanide ja PCBde vähendamiseks *keskkonnas* ning teises osas käsitletakse meetmeid nende vähendamiseks *söödas ja toidus*.

12. detsembril 2001 võttis keskkonnanõukogu vastu järeldused komisjoni teatise kohta, toetades sellega komisjoni dioksiinistrateegiat, ja tegi komisjonile ülesandeks esitada

¹ KOM(2001) 593 lõplik.

aruanded strateegia rakendamise kohta 2003. aasta lõpus ja seejärel iga kolme aasta tagant. Esimene eduaruanne, mis käsitles ajavahemikku 2002–2003, võeti vastu 13. aprillil 2004.²

Käesolev teatis on teine eduaruanne, milles võetakse kokku komisjoni tegevus keskkonna ning sööda ja toidu valdkonnas ajavahemikul 2004–2006. Aruannet täiendab lisa, mis sisaldab erinevates valdkondades tehtud edusammude üksikasjalikumaid ja tehnilisemaid kirjeldusi (SEK(2007) 955).

Tegevus keskkonnavaldkonnas

Dioksiine, furaane ja PCBsid käsitletakse mitme erineva keskkonnapoliitika valdkonna raames. Eriti oluline on aruandes hõlmatud ajavahemiku jooksul kahe püsivaid orgaanilisi saasteaineid käsitleva rahvusvahelise konventsiooni rakendamine.

Nagu muud püsivad orgaanilised saasteained, kanduvad ka dioksiinid, furaanid ja PCBd üle rahvusvaheliste piiride ning ohustavad keskkonda ja inimeste tervist kogu maailmas. Seda ülemaailmse tähtsusega probleemi käsitletakse ÜRO Keskkonnaprogrammi püsivate orgaaniliste saasteainete Stockholmi konventsioonis, mille osaliseks ühendus sai 2005. aasta veebruaris, ja ka ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni piiriülese õhusaaste kauglevi konventsiooni 1998. aasta protokollis püsivate orgaaniliste saasteainete kohta.

Selleks et Euroopa Liit täielikult täidaks nende kahe rahvusvahelise õigusakti kohaseid kohustusi, võeti 2004. aastal vastu määrus (EÜ) nr 850/2004 püsivate orgaaniliste saasteainete kohta.³ See oli dioksiinide, furaanide ja PCBde taseme vähendamise vallas suur saavutus. Määruse kohaselt peavad liikmesriigid koostama dioksiinide, furaanide ja PCBde heidete riiklikud nimistud ja määratlema meetmed heidete vähendamiseks. Riiklikud rakenduskavad on koostatud või koostatakse lähemas tulevikus. Püsivate orgaaniliste saasteainete määrusega tagatakse seega, et teave riikide dioksiinide, furaanide ja PCBde heidete kohta on kättesaadav ja et töötatakse välja riiklikud meetmed heidete vähendamiseks.

Komisjon on koostanud ka ühenduse rakenduskava,⁴ milles on esitatud ELi tasandil võetavad meetmed. Selle kava raames viidi läbi prioriteetide hindamine, selleks et määratlema meetmed juhuslikult keskkonda sattuvate püsivate orgaaniliste saasteainete, sealhulgas dioksiinide, furaanide ja PCBde vähendamiseks. Eelkõige märgitakse rakenduskavas, et tööstuslike saasteallikate suhtes tuleks jätkuvalt kohaldada olemasolevat õiguslikku raamistikku, kaasa arvatud saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli (IPPC) direktiivi⁵ ning jäätmete põletamise direktiivi.⁶ Kodustes majapidamistes, näiteks elumajade kütmisel puude või söega, tekkivad heited muutuvad järjest olulisemaks ja komisjon aitab kaasa selle teema käsitlemisele, toetades kogemuste ja teabe vahetamist sidusrühmade ja liikmesriikide vahel.

Lisaks üldisele arengule on dioksiinistrateegia keskkonnameetmete võtmisel ajavahemikus 2004–2006 tehtud edusamme ka mitmes konkreetsetes valdkonnas.

² KOM(2004) 240 lõplik.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 850/2004, 29. aprill 2004, püsivate orgaaniliste saasteainete kohta ning millega muudetakse direktiivi 79/117/EMÜ, ELT L 158, 30.4.2004.

⁴ SEK(2007) 341.

⁵ Nõukogu direktiiv 96/61/EÜ, 24. september 1996, saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli kohta, EÜT L 257, 10.10.1996, lk 26.

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/76/EÜ, 4. detsember 2000, jäätmete põletamise kohta, EÜT L 332, 28.12.2000, lk 91.

Tööstusheidete valdkonnas on jätkunud töö parimate võimalike tehnikate määratlemiseks saastuse vältimise ja kontrolli alal ning 2006. aasta lõpus valmisid viimased kuus dokumenti 32st parima võimaliku tehnika alasest viitedokumentid koosnevas seerias. Paari varem vastuvõetud viitedokumenti, näiteks tsemendi- ja lubjatööstust, tselluloosi ja paberi valmistamist ning malmi- ja terasetootmist käsitlevaid dokumente, on hakatud juba uuesti läbi vaatama, et võtta arvesse tehnika arengut.

Mullakaitse teemastrateegia võeti vastu 2006. aasta septembris. See sisaldab ettepanekut raamdirektiivi kohta, mille kohaselt peavad liikmesriigid vältima mulla saastumist, koostama saastatud alade nimistud ja taastama kindlaksmääratud alad. *Jäätmete* suhtes on püsivate orgaaniliste saasteainete määruuses sätestatud, et keskkonda sattunud püsivad orgaanilised saasteained tuleb hävitada või pöördumatult muudeks aineteks muundada. Sellest üldreeglit on paar erandit ning 2006. ja 2007. aastal võeti vastu kaks määrust,⁷ milles on sätestatud selliste erandite rakendamiseks ettenähtud dioksiinide, furaanide ja PCBde piirväärtused.

Üldsuse juurdepääsu parandamiseks tööstusheideteid käsitlevale *teabele* asutati 2006. aasta jaanuaris uus, üldkasutatav Euroopa saasteainete register (E-PRTR).⁸ Praeguse registriga (EPER) võrreldes on selles dioksiinide ja furaanide puhul andmete esitamise väärtuslaved madalamad ning uude registrisse sisestatakse ka andmed PCBde kohta.

Ajavahemikul 2002–2005 viidi läbi kaks suuremat uuringut, et koguda põhjalikke andmeid dioksiinide, furaanide ja PCBde kohta kümnes uues Euroopa Liidu liikmesriigis. Uuringute tulemusi analüüsiti 2005. aasta veebruaris Brüsselis toimunud seminaril, kus jõuti järeldusele, et tulevikus on esmatähtsad tegevussuunad kehtivate õigusaktide rakendamine ja kodustes majapidamistes tekkivate väikeste heitekoguste küsimuse põhjalikum käsitlemine.⁹

Tegevus sööda ja toidu valdkonnas

Dioksiinistrateegias on kirjeldatud terviklikku lähenemisviisi sööda ja toidu alastele õigusaktidele, mille eesmärk on vähendada dioksiinide, furaanide ja PCBde esinemist toiduahelas. See terviklik lähenemisviis koosneb kolmest olulisest elemendist:

- (1) Rangete, kuid järgitavate piirnormide kehtestamine saasteainetele söödas ja toiduainetes, võttes arvesse dioksiinide keskkonnas esinemise vähendamisel juba saavutatud tulemusi.
- (2) Häiretasemete kehtestamine, mis viiks meetmete võtmiseni juhtudel, kui söodast või toiduainetest leitakse tavalisest looduslikust foonist märkimisväärselt rohkem saasteaineid. Häiretasemete kehtestamise eesmärk on teavitada probleemist võimalikult varakult.

⁷ Nõukogu määrus (EÜ) nr 1195/2006, 18. juuli 2006, millega muudetakse IV lisa Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 850/2004 püsivate orgaaniliste saasteainete kohta, ELT L 217, 8.8.2006, lk 1, ja nõukogu määrus (EÜ) nr 172/2007, 16. veebruar 2007, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 850/2004 (püsivate orgaaniliste saasteainete kohta) V lisa, ELT L 55, 23.2.2007, lk 1.

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 166/2006, 18. jaanuar 2006, mis käsitleb Euroopa saasteainete heite- ja ülekanderegistri loomist, ELT L 33, 4.2.2006, lk 1.

⁹ Uuringuaruanded ja seminari dokumendid on kättesaadavad aadressil:
http://ec.europa.eu/environment/dioxin/index.htm#enlarged_eu

- (3) Aja jooksul saavutatavate sihttasemete kehtestamine, selleks et tulevikus jääks Euroopa rahvastikust enamiku kokkupuude saasteainetega toidu teaduskomitee soovitatud piiridesse.

Aruandes käsitletava ajavahemiku jooksul on saasteainete piirnorme söödas ja toidus käsitlevaid õigusakte ajakohastatud, nii et need hõlmavad ka dioksiinitaolisi PCBsid, ja piirnormid kehtivad nüüd dioksiinide, furaanide ja dioksiinitaoliste PCBde summa suhtes.¹⁰ Sujuva ülemineku tagamiseks kehtivad lisaks uutele, dioksiinide, furaanide ja dioksiinitaoliste PCBde summa suhtes kavandatud piirnormidele ka praegused dioksiinide ja furaanide piirnormid ajutiselt edasi.

Arvestades, et dioksiinide ja dioksiinitaoliste PCBde allikad on erinevad, kehtivad 2002. aastal kehtestatud dioksiinide ja furaanide *häiretasemed* edasi ning 2006. aastal kehtestati eraldi häiretasemed dioksiinitaolistele PCBdele ja samal ajal võeti vastu piirnormid dioksiinide, furaanide ja dioksiinitaoliste PCBde summale.¹¹

Analüütilisi meetodeid ning sööda ja toidu kontrollimist käsitlevad õigusaktid on läbi vaadatud ja ajakohastatud, selleks et kehtestada normid ka dioksiinitaolistele PCBdele ja võtta arvesse saadud kogemusi.¹²

Muude kui dioksiinitaoliste PCBde kohta koostas EFSA söödas ja toidus esinevate muude kui dioksiinitaoliste PCBde poolt inimeste ja loomade tervisele põhjustatud ohtude hinnangu.¹³ Selle hinnangu järeldusi arvesse võttes arutatakse praegu võimalust kehtestada siduvad tasemed muudele kui dioksiinitaolistele PCBdele söödas ja toidus.

Teadustegevus

Selleks et koguda rohkem andmeid dioksiinide, furaanide ja PCBde kohta, on seda teemat käsitletud mitme kuuenda raamprogrammi kaudu rahastatava teadusprojekti raames, keskendudes saasteainete mõjule tervisele, toiduahela saastatusele ja keskkonnaaspektidele. Samuti toimub sellealane teadustegevus Teadusuuringute Ühiskeskuses, eelkõige mulla, vee, välisõhu ja heidete valdkonnas.

¹⁰ Komisjoni 3. veebruari 2006. aasta direktiiv 2006/13/EÜ, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2002/32/EÜ (loomatoidus leiduvate soovimatute ainete kohta) I ja II lisa dioksiinide ja dioksiinitaoliste polüklooritud bifenüülide (PCB) suhtes (ELT L 32, 4.2.2006, lk 44) ja komisjoni 3. veebruari 2006. aasta määrus (EÜ) nr 199/2006, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 466/2001 (millega sätestatakse teatavate saasteainete piirnormid toiduainetes) dioksiinide ja dioksiinitaoliste polüklooritud bifenüülide (PCBde) suhtes (ELT L 32, 4.2.2006, lk 34). Viimane määrus on asendatud komisjoni 8. märtsi 2006. aasta määrusega (EÜ) nr 1881/2006, millega sätestatakse teatavate saasteainete piirnormid toiduainetes (ELT L 364, 20.12.2006, lk 5).

¹¹ Komisjoni soovitus, 6. veebruar 2006, dioksiinide, furaanide ja polüklooritud bifenüülide sisalduse vähendamise kohta loomasöödas ja toidus (ELT L 42, 14.2.2006, lk 26).

¹² ELT L 364, 20.12.2006, lk 32. Määrus, millega asendatakse komisjoni 30. juuli 2002. aasta direktiiv 2002/69/EÜ, millega sätestatakse proovivõtu- ja analüüsimeetodid dioksiinide sisalduse ametlikuks kontrolliks ja dioksiinitaoliste PCBde sisalduse kindlaksmääramiseks toiduainetes (EÜT L 209, 6.8.2002, lk 5).

¹³ http://www.efsa.europa.eu/etc/medialib/efsa/science/contam/contam_opinions/1229.Par.0003.File.dat/contam_op_ej365_ochratoxin_a_food_en1.pdf